תלמוד ירושלמי · מפרשים · שערי תורת ארץ ישראל · סדר זרעים

שערי תורת ארץ ישראל על תלמוד ירושלמי בכורים

רבי זאב וולף רבינוביץ'

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

שערי תורת ארץ ישראל על תלמוד ירושלמי בכורים

רבי זאב וולף רבינוביץ'

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/שערי-תורת-ארץ-ישראל-על-תלמוד-ירושלמי-בכורים/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה א 4
הלכה ב 4
הלכה ג 4
הלכה ד 4
הלכה ה 4
הלכה ו 5
הלכה ז 5
הלכה ח 5
הלכה ט 5
פרק ב 6
הלכה א 6
הלכה ב 6
פרק ג 7
הלכה ג 7
הלכה ד 8

פרק א

הלכה א

חייליה דר' יונה מן הדא היה חופר בור כו' ועצים לא לשעה הן. — פי' שהנוטע אילן בתוך שלו סמוך לשדה חבירו מביא וקורא ואע"פ ששרשי אילן זה מתפשטין לתוך שדה חבירו אין זה מעכב וכדאיתא בב"ב פ"ב הי"ב אין שרשין לעניין ביכורים כלום (וע' ערלה פ"א ה"א) ואף שמכל מקום שרשיו הן בשדה חבירו אין זה אלא לשעה דכשחבירו יחפור בור ה"ז קוצץ את השרשין ויורד.

הלכה ב

רשב"ל בעי מהו שיביא ממנה לולב כו'. — ע' בבלי ע"ז מ"ז א'.

[השלמות: **ר' יוסי בשם ר' יוחנן לא זה תורם כו'**. — ע' ב' ב"ק ס"ח ב'.]

הלכה ג

אין מביאין לא מן הציפורנין ולא מן הבישנין כו'. — מזה משמע שהן פירות רעים וכדעת הרמב"ם בפה"מ פיאה רפ"ז וגם בר"ש שם כתב דיש מפרשים שהן גרועין.

ותניי תמן תאנים סוכות מנוקבות. — צ"ל: תאנים סורות מרוקבות (כמו שהעתיק הרמב"ם בפ"ב ה"ג מביכורים).

[השלמות: **אתפלגון ר"י ורשב"ל**. — ע' מנחות פ"ד ב'.]

הלכה ד

בבני קיני חותן משה היא מתניתא ובני קיני כו'. — צ"ל: בבני קיני חותן משה היא מתניתא (פי' אבל שאר גרים אין מביאין כל עיקר) והתני בני קיני חותן משה מביאין וקורין (תוספתא פ"א).

ר' יונה לא אמר כן אלא רבי שמע לאילין דבי בר עשתור כו'. — צ"ל: ר' יונה לא אמר כן אלא הורי שמעון חסידא לאילין דבי בר עשתור כו' א"ר יוסי קיימה בנימן בר עשתור קומי ר' חייה בר בא בגוי שבא בעבירה כו' כלום הוא מתכוין לא לאברהם יצחק ויעקב כלום נשבע הקב"ה לא לזכרים כו' היית אב לארם מיכן ואילך כו' (כן העתיק ברקח סימן של"א).

[השלמות: **א"ל ר' לעזר מילין דצריכין לרבנין כו'**. — ע' ב' ב"ב פ"א ב'.]

הלכה ה

א"ל ר' ביבי לא כן אלפון רבי הלכה כר' יוסי. — למטה מוכח דר' ביבי זה כהן היה; אבל ר' ביבי דירושלמי אינו ר' ביבי בר אביי דבבלי (כדעת רא"פ כאן) שהיה מבית עלי (בבלי רה"ש י"ח א') שר' ביבי דירושלמי הוא מוקדם בזמן לר' ביבי בר אביי ומכונה

גם בבבלי ר' ביבי סתם (ע' בבלי שבת ע"ד א' ופ' ב') וזה היה בימי ר' יוחנן ור' אמי ור' אסי ורב נחמן; אבל ר' ביבי בר אביי לא היה בא"י ולא בזמן ר' יוחנן, והא דאיתא בבבלי נדה כ"ה ב' שהיה לפני ר' יוחנן הוא ט"ס וצ"ל שם ר' ביבי סתם וכ"ה בתשובת ר' צמח בר פלטויי מובא בשמ"ק ב"מ ס"ז א' וכ"ה בתורת הבית לרשב"א בית שביעי שער ששי [וכ"ה בכ"י מ'].

ר' יודה מטי בה בשם רב אבהו בשם ר' יוחנן. — צ"ל: ר' יודה מטי בה בשם רב, ר' אבהו בשם ר' יוחנן (וכ"ה ביבמות פ"ח ה"ב וקידושין פ"ד ה"ו).

הלכה ו

כל דבר שכיוצא בו קרב לגבי המזבח אסור אין בכלל אלא פרכירי ענבים כו'. — צ"ל: כל שכיוצא בו קרב לגבי המזבח אסור ותני עלה (ע' תוספתא תמורה פ"ד) פרכירי ענבים ועטרות של שיבלין (פי' וענבים ושיבלין עצמן אינן קריבין ע"ג המזבח ואי כשנשתנו ועשה מהן יין וסולת הרי הן מותרין ע"ג המזבח לבית הלל כדאיתא בבבלי תמורה ל' ב' אלא שהביא אותן ביכורים).

הלכה ז

[השלמות: **הוי אומר על השמחה**. — פי' מעצרת ועד החג (כרם חמד מר' אברהם משה העלפאנד).]

הלכה ח

אילן שגרונייה דבישן מינהן כו' בקעת גינוסר מינהן. — וכן אמרו בב"ר פצ"ח סימן כ"ב ההיא תחום בית שאן ושמה כנרת ובבבלי עירובין י"ט א' גן עדן אמר ריש לקיש אם בארץ היא בית שאן פתחה.

הלכה ט

בחכורי בתי אבות היא מתניתא ר' הילא ר' יסא בשם ר' יוחנן בבעלי אריסות וחכירות היא מתניתא (פי' בבעל השדה שמסר שדהו לאריס וחוכר ובזה סבר ר' יהודה שבעל השדה קורא) הוון בעיי מימר מ"ד בבעלי אריסות וחכירות היא מתניתא הא אריס וחכור לא (פי' שאריס וחוכר עצמן אינן מביאן) באריס לשעה כו' וחכור לעולם מביא (פי' האריס והחוכר מביא שהוא עצמו כבעל השדה דמי מאחר שאין בעל השדה יכול להעבירו ולפ"ז אין מחלוקת לענין הדין בין ר' הילא ור' זעירא) אתא ר' בא כו' ובחכור לעולם אינו מביא (פי' וחולק על ר' זעירא).

פרק ב

הלכה א

בעון מיתה אכל חדי כו'. — צ"ל: אכל וחדי כהדא דתני ר' חנינה בן אנטיגנס אומר זקן שאכל את החלב או שחילל את השבת מת בהיכרת וכי מי מודיענו שהוא בהיכרת אלא כיני המת ליום אחד כו'.

חילפיי בר בריה דר' אבהו אמר שמעית קליה דרבי דרש. — צ"ל: שמעית קליה דסבי (פי' זקני דהיינו ר' אבהו) דרש (וכ"ה במדרש שמואל פכ"ג, וראיתי בילקוט תהלים רמז תש"ה בשם שוחר טוב בענין זה ר' חלפתא בשם ר' אבהו והוא נכון כי ר' חלפתא הוא עצמו חילפיי ור' אבהו הוא זקינו אבל במדרש שוחר טוב שלפנינו הנוסח "ר' חלפתא בשם ר' איבו" והוא ט"ס, וכל זה נעלם מבעל דד"ו ח"ג פ"ו שכתב דרבי זה הוא ר' יהודה נשיאה).

ר' אבהו בשם ר' יוחנן לא בערתי ממנו מבעיר את התרומה בטומאה כו'. — צ"ל: מבעיר את התרומה בטומאה ר' זעירא בשם ר' לעזר מניין לביכורים שנטמאו שאין מדליקין בהן ת"ל לא בערתי ממנו בטמא ראוי לפדותו ואת אמר הכין (פי' דאם הכתוב בא לאסור מע"ש שנטמא להדליקו אין בזה צורך דהא מע"ש שנטמא ראוי הוא לפדותו ולקנות במעות פירות טהורין ופשיטא שאין מע"ש ראוי להדליקו בטומאה) לא אתי דלא אלא בלקוח מע"ש שנטמא וכר' יהודה (פי' דאית ליה במע"ש פ"ג מי"א שאין לו פדיון) או בביכורים שנטמאו.

[השלמות: **ר' אבהו בשם ר' יוחנן לא בערתי כו'**. — צ"ל: ר' אבהן בשם ר' יוחנן לא בערתי ממנו **ממנו אי אתה מבעיר בטומאה אבל אתה** מבעיר את התרומה כו'.]

ברוצה ליגע לא הוא כו'. — צ"ל: ברוצה ליגע והתנינן תרומה לא הוא רוצה לאכול לא הוא רוצה ליגע (פי' שהרי אין הפרש בתרומה בין אכילה לנגיעה, ומעשר השנוי ביחד עם התרומה משמע שדינו שוה לתרומה) אלא משום נטילת סרך (פי' שחכמים גזרו שלא ליגע במעשר בלא נטילה משום סרך תרומה) וכי יש חולין משום נטילת סרך (פי' דבחגיגה שם שנינו נמי דנוטלין לחולין והרי בחולין לכ"ע מותר ליגע בידים טמאות) אלא בחולין שנעשו כו'.

הלכה ב

ולקח הכהן הטנא מידך עד כדון מעשר כו' העליון משמע וטעונין וידוי כו'. — צ"ל: ולקח הכהן הטנא מידך: וטעונין וידוי דכתיב (דברים כ"ו י"ג) ואמרת לפני כו' (ומה שבינתיים מיותר ונכפל בטעות מלמטה).

מודה ר"ש באותה הסאה שהעלה מתוך סאה שהיא טעונה מחיצה וטעונה הנייה כו'. — צ"ל: מתוך מאה סאה שהיא טעונה מחיצה וטעונה כהונה (פי' שאסורה לזרים) ורבנין אמרין כולהון טעונות מחיצה וטעונות כהונה ר' יוחנן כו' אבל טבל ומעשר ראשון וספיחי (ומעשר שני שבינתיים מיותר וליתא בתרומות פ"ט מ"ד) כו'.

א"ר זעירא רבנין דתמן סברין ורבנין דהכא אמרין כו'. — צ"ל: א"ר זעירא רבנין דתמן סברין כן (פי' כמו שאמר ר' הילא) ורבנין דהכא כו'.

פרק ג

הלכה ג

ר' יעקב בר אחא בשם ר' לעזר דלא ייחמי סייעתא דסבין כו'. — צ"ל: דלא ייחמי סייעתא דיתבין ועבר קומיהון כו' עבר ישב לו נשיא משהוא רואהו כו'.

ר' הילא ר' יעקב בר אידי הוון יתבין עבר שמואל בר בא. — צ"ל: עבר שמעון בר בא (וכ"ה בבבלי קידושין ל"ג ב' וע' מ"ש בהערותי לברכות פ"ב ה"ז, עמ' 8).

וחדא שאין התורה עומדת מפני בנה. — פי' שזה שעוסק בתורה נחשב כתורה עצמה וחכם העובר שאינו עוסק בתורה הוא כבן התורה ולפיכך אין העוסק בתורה רשאי להפסיק ולעמוד בפני זקן העובר ור' הילא ור' יעקב עוסקין בתורה היו והוא שאמר ר' זעירא "ר' אחא מפסיק וקאים" דהיינו שהחמיר על עצמו ועשה לפנים משורת הדין וכפירוש זה מוכח בבבלי קידושין ל"ג ב'.

והוה יתיב ליה על אתר תלי בגין מיחמוניה ומקים ליה מן קומוי כו'. — פי' שר' ינאי ישב לו על מקומו וצופה ומחכה מתי יראה ליהודה ואז יעמוד מפניו, ואמרו תלמידיו של ר' ינאי לר' ינאי הרי אין עומדין מפני הזקן מרחוק כשיראה אותו אלא כשהוא סמוך לו בארבע אמות (ובפירוש הקצר וכן רא"פ פירשו להפך).

יכיר מעשי אבותיו של זה. —ע' ברכות פ"ב ה"ז שכתבתי דשמעון בר בא הוא אחיו של שמואל חבירו של רב, ואבא בר אבא אביהם היה מגומלי חסדים וממון של יתומים היה חביב עליו יותר משלו כדאיתא בבבלי ברכות י"ח ב', ומדתו היתה שלא לשנות דיבורו אף משום ריוח ממון כדאיתא במדרש שמואל רבתי פרשה יו"ד, וכל זה ממעשי אברהם אבינו.

אבהו ריגלותיה איתמני שמעון דמעפריא לא איתמני. — פי' אבהו הקטן שדומה לשיבלים צנומות וקטנות (כמו בפיאה סופ"ז "ברוגליות" וע' ערוך ערך רגל ג') נסמך

בתאר "רבי" ושמעון הגדול שדומה לשיבלים מלאות וגדולות כאלה שגדילין במקום הנקרא עפריא (ע' מנחות פ"ג ב' ופ"ה א' שיבולת זרתיים) לא נסמך ברבי.

הלכה ד

מגישן על קרן דרומית מערבית ומונחה בדרומה של קרן. — צ"ל: הא כיצד מגישה על קרן דרומית מערבית ר' אלעזר אומר יכול יגישנה בדרומה של קרן או במערבה אמרת לאו שני כתובים אחד מקיים עצמו ומקיים את חבירו ואחד מקיים עצמו ומבטל את חבירו תופסים זה שמקיים עצמו ומקיים את חבירו ומניחים זה שמקיים עצמו ומבטל את חבירו כשאתה אומר לפני ה' במערב בטלת אל פני המזבח בדרום וכשאתה אומר אל פני המזבח בדרום קיימת לפני ה' במערב הא כיצד מגישה בדרומה של קרן (כן הוא בספרא פ' צו ובבלי זבחים ס"ג ב' ובריייתא זו שנויה לענין מנחות והביאוה כאן ללמוד ממנה לענין ביכורים בהנחה דכתיב [דברים כ"ו ד'] והניחו לפני מזבח יכול בדרום ת"ל [שם שם יו"ד] והנחתו לפני ה' אלקיך אי לפני ה' אלקיך יכול במערב ת"ל לפני מזבח הא כיצד מניחן בקרן מערבית דרומית וכל זה לענין הנחה ולא לענין הגשה שאין ביכורין טעונין הגשה כדאיתא במנחות ס"א א').

ר' יונה ור' ירמיה חד אמר מחזר מנא וחרנא אמר כו'. — צ"ל: חד מחזר מנא דאת אמר סלא (פי' שאחד היה מתרגם על טנא "מנא" והחזירו שיתרגם "סלא") וחרנא מחזר פטירין כו' מהו להביאן בתמחויין של כסף הוי הוא דמחזיר מנא ר' פנחס מחזר פטימין בני תורי (פי' שאחד היה מתרגם כן על פרים בני בקר במדבר כ"ח י"א) דו אמר תורין בני תורי (וכ"ה בתרגום שלנו).